

VILLA AMUDA

verenigingsblad van de

HISTORISCHE KRING STAD MUIDEN

25e Jaargang, nummer 106

september 2014

Colofon

Vereniging Historische Kring Stad Muiden
Opgericht 14 april 1987
Vestingplein 2
1398 VE Muiden

Redactie, abonnementen en contacten
J. Lahnstein, het Hert 14,
1398 EJ Muiden,
telefoon 0294 264469/0641809846
website: www.hksm.nl
e-mail: info@hksm.nl
bank: Rabobank NL38RABO0343191385

Bestuur

Dhr. J. Lahnstein	voorzitter
Dhr. L. Kuiper	vicevoorzitter
Mevr. M. J. Dobbe	penningmeester
Dhr. A. Stend	secretaris
Mevr. A. Blüm	lid
Dhr. H.v.d.Gun	lid
Dhr. K. Wiegert	lid
Dhr. D. Rozendaal	lid

Ereleden

Dhr. B. Kuiper
Mevr. J. de Jonge
Dhr. J.v.d.Heijden
Dhr. J. Toebes

Lidmaatschap € 10 per jaar, postabonnementen € 15 per jaar.
Villa Amuda verschijnt 4x per jaar.
Het verenigingsjaar loopt van 1 januari tot 31 december.
Het lidmaatschap van de HKSM wordt automatisch verlengd.

Opzegging is mogelijk tot 1 december van het lopende
verenigingsjaar.
Niets uit deze uitgave mag worden openbaar gemaakt of
vermenigvuldigd dan na overleg met de redactie van Villa
Amuda.

Van Redactie en Bestuur

Een uiterst gevarieerde Villa Amuda. Wij hebben gemeend, dat het voor het historisch besef heel goed zou zijn de geschiedenis en het ontstaan van het Muider stadswapen nog eens onder de aandacht te brengen. Ook de geschiedenis van het Muider Zwembad in de Vecht en de badgelegenheid in het Witte Kruisgebouw. Het laatste verhaal is aangevuld met herinneringen en een kijkje naar het heden.

Ook weer een artikel over Muiderberg. Hoe de Nienhuis Ruyskade een stuk minder gevaarlijk werd en een bocht in de weg een naam kreeg.

De redactie wil graag aandacht besteden aan de geschiedenis van Muiderberg. Sinds 1812 vormen wij met Muiderberg een gemeente en ook na de fusie met Bussum en Naarden willen we niet dat onze geschiedenis verloren gaat.

De Griekse munt, waarover wij in de vorige Villa Amuda berichtten, blijkt minder Grieks dan wij dachten. Het vervolg leest u hier.

Voor Open Monumenten Dag richten wij een kleine expositie in van foto's, die te maken hebben met het thema "Reizen".

Op het Spieringfestival werd onze kraam door veel Muiers en anderen druk bezocht. Verschillende uitgaven van de HKSM vonden een nieuwe eigenaar en ook het ledenbestand kon weer worden uitgebreid.

Onze penningmeester werd verblijd met een gift door het bestuur van de vroegere Stichting Muider Hardzeildagen.

Wij zijn er erg blij mee, omdat wij bezig zijn met het verdere digitaliseren van het archief en we een aandeel zullen hebben in een boek, dat de geschiedenis van Bouvyzout beschrijft.

De auteur is ons oud-bestuurslid Jan v.d. Heijden.

Redactie en Bestuur

Het Stadswapen van Muiden

H.P. Moelker archivaris

Voordat we u informeren over het resultaat van ons onderzoek naar het Muider stadswapen, is het misschien interessant hierover ook enkele andere auteurs aan het woord te laten.

De auteurs L. van Ollefen en Res. Bakker vermelden in hun boek *De Nederlandsche Stad en Dorpsbeschrijvingen*, dat het wapen van Muiden is: “Een Blaauw veld met een zilveren dwarsbalk er door”. Een summiere beschrijving waaruit we niet veel wijzer worden.

A.J. van der Aa vermeldt in zijn Aardrijkskundig Woordenboek van Nederland: “Het wapen van Muiden bestaat uit een veld van zilver, met golvende fasce (balk)(1) van azuur. Het schild vastgehouden door twee meerminnen”.

De auteurs Dr. L. Jansen en Drs. S.C. van Diest noemen op bladzijde 15 van hun boek *Geschiedenis van Muiden* het zegel onder vermelding: “Het zilveren zegel van Muiden” uit de 12^e eeuw (aanwezig in het Rijksmuseum). Het schip in de zegel geeft

de hoofdnering van de plaats aan. De ra en de mastkorf wijzen op de zeevaart. In het Muiderslot is een dergelijk zegel uit de 7^e eeuw aanwezig.

Dit op deze pagina afgedrukte stadszegel moet u bekend voorkomen. Het inspireerde ons bij de keuze van een embleem, vignet of logo voor onze H.K.S.M. Zodra we meer zekerheid hebben over de oudheid van het zilveren zegel, zullen we publiceren van welke belangrijke scheepshistorische betekenis het misschien wel is en wat de toenmalige kunstenaar bij het ontwerpen ervan in Muiden heeft geïnspireerd om twee torens en een schip te kiezen. *(Het randschrift is door de HKSM aangepast)*

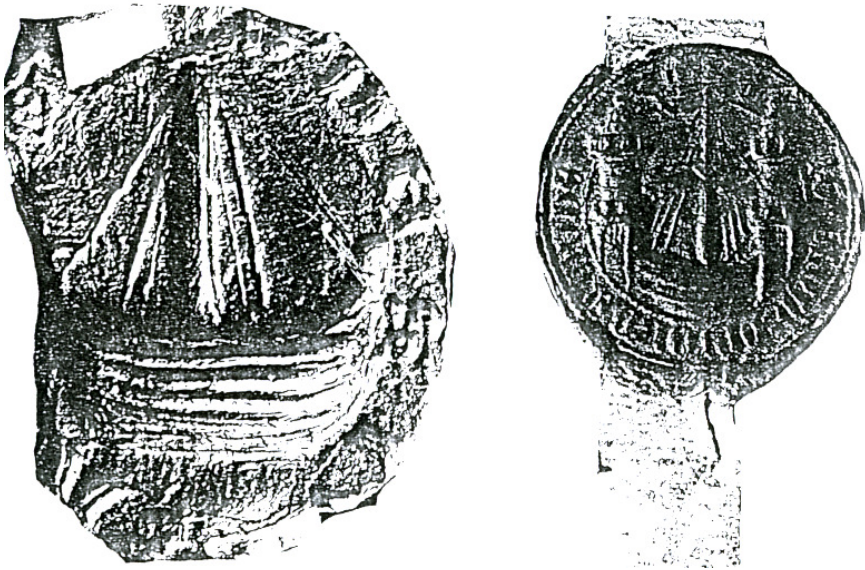
Auteur Kl. Sierksma schrijft over dit wapen in zijn uitgave *Met wapen en Vlag tussen Vecht en Eem*, dat het eenvoudige wapen een duidelijke illustratie is van de ontstaansgeschiedenis van de gemeente, namelijk dat met het beeld blauw-wit-blauw wordt bedoeld, de zilveren Vechtstroom over het veld. De auteur gaat er van uit dat de twee meerminnen, die aan

weerskanten van het wapen staan, zinnebeeldig zijn voor de meermin die eertijds voorspelde "Muden sal Muden bliven, Muden sal noit becliven". Het wapenschild wordt door een zee-echtpaar geflankeerd, waarvan de vrouwelijke helft een spinrok (gereedschap bij het spinnen) en de mannelijke helft een drietand vasthoudt. Een schelp, waaruit een groene plant ontspruit, staat boven het schild. Onder het schild met de meerminnen het opschrift: "Sig(illum) Opp(idi) Mudensis", dat

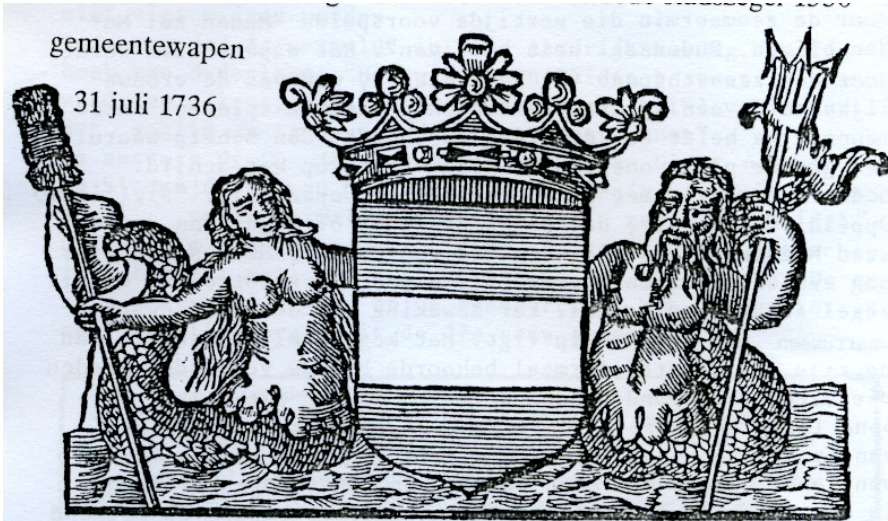
betekent wapen of zegel van de stad Muiden. (Zie afbeelding op blz. 13).

De auteur vermeldt voorts, dat Muiden eertijds nog een ander wapen voerde, bij wijze van grootzegel. Op dit zegel staan twee torens, ter bewaking van de haveningang, waartussen een koggeschip ligt. Het koggeschip herinnert aan de tijd dat de stad formeel behoorde bij de verbonden steden, die zich in het Gotland hadden verenigd en uit welker verbond later de Hanze is ontstaan. Daarmee is ook de keuze van de kleuren van het wapen wit en blauw verklaard, want alle bedoelde steden voerden op hun schepen vlaggen in de kleuren, die ontleend waren aan het wapen van Gotland in Zweden.

We laten zijn hierboven vermeldde beschouwing voor wat het is, evenals het door hem omschreven wapen, dat sterk afwijkt van het door ons nog nader te omschrijven originele stadswapen.

Oudste bekende stadszegel 1432 Tweede stadszegel 1536

Tot slot vermelden wij nog dat de collecties van de Stichting voor Banistiek en Heraldiek te Titsjerk ons een drietal stadswapens tonen uit de jaren 1432, 1536 en (31 juli) 1736.

Ze staan ook afgedrukt in het programmaboekje van het in september 1987 gehouden symposium *De Hollandse stad in de dertiende eeuw*, dat werd georganiseerd door de Stichting Comité Oud Muiderberg. Helaas ontbreekt een beschrijving van deze wapens.

En nu ons verhaal over het wapen van Muiden

De historie van het accoladevormig wapen van de stad Muiden voert ons terug naar de tijd van de handel en de zeevaart, die de Muidenaren bedreven en dat is al enige tijd geleden.

De reeds eerder genoemde auteurs Jansen en van Diest vertellen in hun aangehaald boek meer over de economische toestand met betrekking tot de handel en scheepsvaart op de Oostzee, de Hanzevaart en de Ommelandvaart, die in de jaren tussen 1200 en 1400 hun hoogtepunt kenden. Wij volstaan u naar dit boek te verwijzen.

Ons onderzoek naar de herkomst van dit wapen begint met het oudste wapen, het grootzegel dat de stad Muiden in die tijd voerde. Dit zegel vertoont een schip (model van een kogge) tussen twee burgten, zoals hieronder afgebeeld .

Naar dit grootzegel is boven de toegangsdeur van het gemeentehuis een vergroot konterfeitsel (afbeelding, plastiek) in tufsteen uitgehouwen. Ook de Hervormde Gemeente kende dit wapen. In de kerkelijke archiefbescheiden, die door ons zijn geraadpleegd, blijkt dat het oude kerkzegel, daterend uit 1728 zoek is geraakt,

maar is teruggevonden en hersteld.

De betekenis, volgens de kerkelijke opvatting, is: "De Heere is mijn Burcht", naar Psalm 18 : 3.

Wij vragen ons af, waarom Muiden eertijds een schip in haar zegel voerde, zoals Amsterdam en onder meer de Hanzesteden Stralund, Elbing, Wichsela en Bergen. De beantwoording van deze vraag zal voorlopig niet gegeven kunnen worden. Ons onderzoek hiernaar, dat overigens veel tijd zal vergen, wordt echter nog voortgezet.

Het oudste door ons geraadpleegde stuk dat met het stadszegel te maken kan hebben is de brief van 1320 van Graaf Willem I van Henegouwen, waarin aan de inwoners van Muiden, gelegen in het Amstelland, brieven van tolvrijheid worden verleend “Om te vaeren en te keeren met huere guede (goederen) en Coopmanschap door alle Onse Landen sonder archlist”. Dit hield in dat de schippers van Muiden vrijgesteld waren van het betalen van de grafelijke tolgelden, geheven in de landen van Henegouwen, waartoe eveneens behoorden Holland, Friesland en Zeeland. Deze vrijdom gold “geduerende tot Onse Wederzeggen ende nijet langer”. Uit de te Alkmaar op Vrouwendag gegeven oorkonde blijkt, dat een aantal Muidenaren vrachtschipper was, die de rivieren en andere bevaarbare waterwegen – gelegen in genoemd Graafschap – bevoeren.

De vraag werpt zich op, hoe in de praktijk deze verleende vrijstelling werkte. Een moeilijke vraag waarop wij bij ons onderzoek geen afdoend antwoord hebben gevonden. Uit de door ons geraadpleegde stukken hebben we een impressie opgedaan, die wij u onder voorbehoud zullen beschrijven en waarbij wij niet de pretenties hebben dat dit het enige juiste antwoord is.

Van de verleende tolvrijheid gaf de graaf zijn tolgaarders bericht. Kwam er een Muider schipper aan de tol, dan moest de tolgaarder wel weten of hij met een schipper uit de stad Muiden te doen had. Moest de schipper, middels een door de Vroedschap ondertekende en gezegelde brief tonen dat hij uit de stad Muiden kwam? Ons voorlopige antwoord op deze vraag luidt; NEEN. En waarom, neen?

In het archief van de gemeente Muiden troffen we een kopie van een ongedateerde brief van de burgemeesteren en regeerders van die gemeente, gericht aan de Gecommitteerde Raden van de Staten van Holland.

Aan deze brief ontlenen we het navolgende: De stad Muiden voerde reeds van oude tijden tot haar wapen een LIGGENDE witte “baer” of balk in een blauw veld. De stad Weesp voerde in

die tijd een RECHT OPSTAANDE witte balk, mede in een blauw veld. De burgers en de schippers van beide steden hebben altijd in het zeil van hun schepen hun wapens gebruikt. De regering van Muiden beweert in deze brief dat het de burgers van Weesp niet geoorloofd is het wapen van haar stad in de vlaggen van hun schepen te voeren “alles gelijk of zij waren burgers der Stede van Muiden”.

Dit frauduleus voeren van het Muidense wapen door de Weespers ging de Vroedschap van Muiden te ver, omdat daaruit voor de Muider schippers schade ontstond.

Ruitje links in het koor van de Grote kerk: Het wapen van Muiden.

De vracht te Amsterdam en op andere plaatsen voor de Muidenaren bestemd, werd door de Weesper schippers ingenomen en vervoerd. De regering van de stad Muiden verzocht om die reden de Gecommitteerde Raden van de Staten van Holland de burgers en de schippers van Weesp te gelasten voortaan hun eigen wapen op hun schepen te voeren, voor zover ze daartoe bevoegd waren. Wij zijn op de handelswijze van de Weespers nader ingegaan om aan te tonen, dat het grootzegel geen rol speelde bij het passeren van de tollën. De tolgaarder zag reeds van verre aan het in kleur uitgevoerde wapen in zeil of de vlag van het schip met wie hij te doen had.

De volgende vraag is dan: Wat was wel de betekenis van het grootzegel met een schip? Hierover bevat de historiografie summiere gegevens. De algemene mening is evenwel dat een dergelijk zegel diende om de oorkonden van de stad of andere documenten te bekrachtigen. Een overtuigend bewijs hiervan hebben wij aangetroffen in een op (rijks)zegel gestelde akte van erfpacht de dato 26 maart 1767. In deze akte verklaren Jan de Vries, schout en Willem van Wolthuysen, schepen der stad Muiden, dat dijkgraaf en hoogheemraden van Zeeburg en Diemerdijk aan de heren Lijnslager en van Cuijk, de eigenaren van de kruitmolen te Muiden in eeuwigdurende erfpacht hebben overgegeven een stuk rietland, groot 547 roeden, tegen een jaarlijkse canon van zeven caroli Gulden. Aan deze officiële akte hangt ter bekrachtiging het grootzegel van Muiden. Met deze vermelding hebben we willen aantonen, dat Muiden nog in het jaar 1767 het grootzegel gebruikte.

Eerder hebben wij u verteld dat auteur A.J van der Aa het stadswapen beschrijft als zijnde een veld zilver met een golvende fasce van azuur (hemelsblauw). Aanvankelijk was het voor ons onverklaarbaar dat hij deze beschrijving gaf, totdat we bij ons onderzoek een brief van de burgemeesteren en regeerders van de stad Muiden, gedagtekend 6 juni 1728, aantroffen die ons meer duidelijkheid verschafte.

Ruitje rechts in het koor: het oude wapen van Muiden tussen twee torens.

In die brief geeft het stadsbestuur van Muiden aan de gerechtsbode Jacob Stoel opdracht om naar Amsterdam te reizen om aldaar te laten maken en snijden “een cachet van ons stadswapen, zijnde een wit velt met een blauwe dwarsbalk dwars daar door, als hier bij wert vertoont om gebruikt te worden tot het stempelen off merken van lakenen de welk alhier in onze Stad worden gevefftt”. Vermoedelijk heeft Van der Aa deze – overigens foutieve- beschrijving overgenomen.

Met ons artikel zijn we gekomen aan de tijd van de Franse overheersing (1796 – 1813). In het laatste jaar van het Koninkrijk Holland (1809) werd bij keizerlijk decreet van 17 mei 1809 het de steden, gemeenten en andere openbare lichamen verboden een wapen te voeren, tenzij daartoe een vergunning van Zijne

Majesteit was verleend. Een verzoek daartoe diende te worden geadresseerd aan 's Rijks Aardskanselier. Bij besluit van de soevereine Vorst van 24 december 1814 werd het wapenvraagstuk andermaal aan de orde gesteld. In dat besluit is bepaald " dat alle steden, dorpen, heerlijkheden, districten en corporaties worden opgeroepen om een afdruk van hun wapen aan de Hoogen Raad van Adel in te zenden, teneinde daarop confirmatie (bevestiging) te verkrijgen".

Aan dit soevereine besluit – gaf evenals veel andere gemeentebesturen – de stadsregering van Muiden geen gevolg, zodat de Hooge Raad van Adel bij brief van 21 april 1815 dit bestuur ocriep alsnog daaraan te voldoen. Burgemeester Jacob Saportas (1812 – 1839) berichtte deze Raad bij brief van 25 april 1815; "Ik heb alle moeite gedaan om den oorsprong en den verkrijging van dezelve te ontdekken, doch ben in dit onderzoek niet verder geslaagt, dan uit bijgevoegde beschrijving kan blijken

Het klein zegel van Muiden

Het groot zegel

Het wapen en de vlag van Muiden
 Bij besluit van de Hoge Raad van Adel van 26 juni 1816 werd aan deze gemeente het volgende wapen verleend:
 “zijnde van lazuur beladen fasce van zilver; het schild gehouden door een meerman en eene meermin”

HET WAPEN VAN MUIDEN

wapenkleuren:

schelp:	goud
drietand:	goud
spiegel:	goud omrand
bovenlichamen:	vleeskleurig
onderlichamen:	groen geschubd
staarten:	groen geschubd
pluimen van staart:	goud
schild:	azuur-zilver-azuur

Bij dit besluit verviel het grootzegel. Waarvan een afbeelding, zoals dat op dat moment in gebruik was bij de stad Muiden.

Het zogenaamde kleinzegel bleef wel toegestaan waarvan eveneens een afbeelding uit die tijd. Nu rijst de vraag, waarvan de meerman en meermin als schildhouders (tenanten genoemd) het huidige gemeentewapen sieren.

Ons onderzoek daarnaar wijst tot nu toe uit, dat hierover niets is gepubliceerd. Wij zijn ten slotte beland in de Griekse mythologie. Daaraan ontleen we – en voeren dit, zolang het tegendeel niet door bewijzen wordt gestaafd, tot onze bewijsvoering aan – het navolgende:

De meerman stelt Poseidon met zijn drietand voor. Deze is de God van de zee en een broer van de almachtige Zeus. Omdat Poseidon had gezorgd dat Zeus op illegale wijze de macht van hun vader Kronos kreeg, werd hij daarvoor beloond en kreeg van zijn broer de heerschappij (niet het eigendom) over de zeeën en een paleis op de bodem van de oceaan, versierd met zeewier en schelpen.

Onder zijn hoede stonden: het verkeer der mensen op de oceaan, de scheepvaart, het aanleggen van havens, het bouwen van zeesteden en de visserij. Hij was getrouwd met Nereede (waternimf) Amplutrite, een dochter van Oceanus. Volgens de mythe wordt zij in het gevolg van haar man afgebeeld.

Passen we deze Griekse mythe toe op het gemeentewapen, dan blijkt zonneklaar dat er een causaal verband tussen beide aanwezig is.

Het toenmalige stadsbestuur van Muiden heeft met de afbeelding van een meerman en een meermin als schildhouders van zijn wapen willen symboliseren de verbondenheid van de stad met de zee waaraan Muiden gelegen is en eertijds de bevolking van een bestaansbron heeft voorzien. Hoe kan dit beter worden uitgebeeld dan op deze wijze. Midden op het wapen staat een schelp afgebeeld met daaruit omhoog stijgend een groene plant. Dit symboliseert de schelp en het zeewier, waarmee het paleis van Poseidon is versierd.

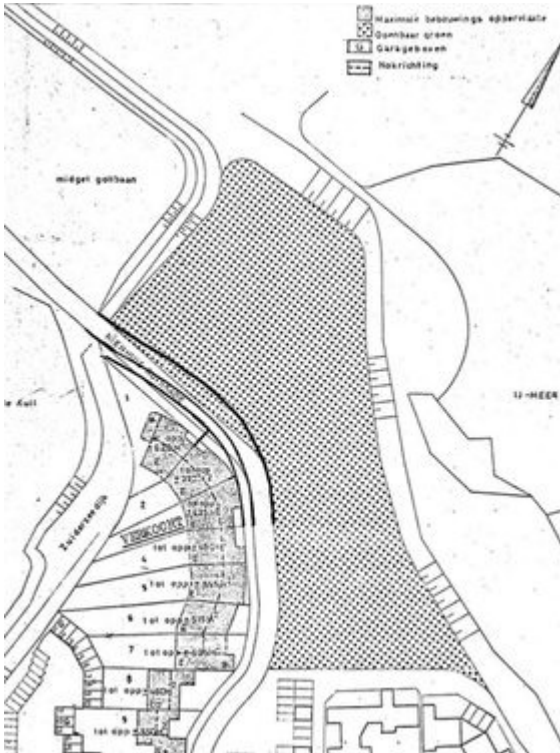
Uit: Villa Amuda 1988 jaargang 1 nr. 4
Bewerkt door mevr. A. Schellekens

De bocht van Mock of de kromming van Königel?

De "bocht van Mock", die op deze foto uit 2004 wordt verbreed om hem minder gevaarlijk te maken. Tegelijkertijd werden de onhandige perkjes op de stoep verwijderd.

Goed ingevoerde Muiderbergers noemen de ronding op deze foto sinds jaar en dag "de bocht van Mock". Een hele eer dat er naar mij een stukje straat is genoemd, maar in feite heb ik niets met deze bocht te maken. Het enige is dat mijn huis vlakbij deze bocht staat (Nienhuis Ruyskade 32) en er voor onze deur veel botsingen of bijna-botsingen hebben plaatsgevonden. Dat kwam, omdat de bocht ter plaatse tamelijk smal was en er aan de bebouwde kant auto's mochten staan.

Tegenliggers zie je pas op het laatste moment aankomen. Als de weg door regen of sneeuw glad was en automobilisten op hun rem moesten staan, botsten hun auto's bij tijd en wijle dan ook tegen elkaar aan of gleden van de weg het plantsoen in. Het telefoonnummer van ambulance en dokter hadden wij uit voorzorg altijd naast de telefoon liggen.

Je vraagt je af welke planoloog zo'n lange, gevaarlijke bocht ontwerpt. Welnu, de bocht was zo nooit bedoeld maar is indirect het gevolg van een reken- of tekenfout op het gemeentehuis en heeft een bijzondere voorgeschiedenis. Dat zit zo. Op een stuk grond tussen De Rijver en de latere nieuwbouwwijk Buitendijke werden in 1977 negen bouwpercelen uitgegeven. Muiderbergers kregen hierbij voorrang. Omdat de belangstelling overweldigend was, besloot de gemeente de toewijzing door middel van loting te bepalen.

Het gedonder in de glazen begon toen iemand na de toewijzing berekende dat kavel 1 (het bovenste grijze vlak op de tekening) een oppervlakte had van 520 m², terwijl op de tekening die bij de aanbidding zat een oppervlakte stond aangegeven van 620 m². Dat scheelde maar liefst 100 m². De gemeente had zich weliswaar ingedekt door in de brochure/aanbiedingsbrief van december 1977 te schrijven dat er "niet van mocht worden uitgegaan dat het geleverde aantal vierkante meters exact conform de tekening zou zijn", maar het ging hier om een verschil van 15%. In geld uitgedrukt vertegenwoordigde deze 100 m² grond een waarde van circa 25.000 gulden (ruim 10.000 euro).

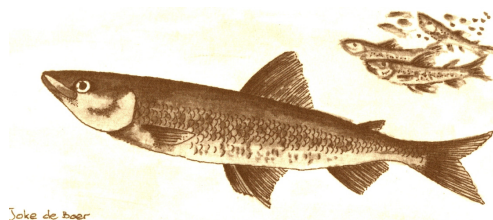
De gemeente voelde er niets voor om de prijs voor kavel 1 te laten zakken, omdat dan de geplande totaalopbrengst zou dalen. In plaats hiervan werd besloten kavel 1 iets groter te maken, hetgeen ten koste ging van een aantal nabij gelegen kavels. Nu kwamen andere ingelote grondeigenaren in opstand. Van de voorzijde van hun perceel werd een tot twee meter afgesnoept, terwijl hun architecten al aan het ontwerpen waren geslagen. Nu lijkt een meter niet veel, maar opeens paste een ingetekende deur of gang niet meer of viel een kamer een stuk kleiner uit. De bouwkundige van de gemeente vond dat de kopers niet zo moesten zeuren. De dikte van een potloodstreep op een tekening is in werkelijkheid al gauw een meter, zo redeneerde hij. Maar de "gedupeerden" lieten zich niet afschepen en spanden een kort geding aan. Voordat de zaak voorkwam, liet de gemeente zich echter overtuigen. Toen de transparanten van de aanbiddingstekening van december 1977 over de tekening werd gelegd die de kopers na hun aankoop hadden ontvangen, bleek dat de afmetingen inderdaad duidelijke verschillen vertoonden. De gemeente was bereid opnieuw te onderhandelen, waarop het kort geding werd ingetrokken.

Toen partijen voor de zoveelste keer rond de tafel zaten, kreeg de eigenaar van kavel 2, Ruud König, een creatieve ingeving.

Hij tekende uit de losse pols een ruimere bocht in het straatdeel vóór kavel 1 (zie de dikke lijn op de tekening). Dit grondstuk was inmiddels van eigenaar veranderd, want de eerste eigenaar had zijn kavel terug gegeven omdat hij genoeg had gekregen van al het gedoe er omheen. De nieuwe eigenaar kreeg nu toch zijn 100 m2 erbij en de andere kopers hoefden niets in te leveren ten opzichte van het aanvankelijke aanbod van de gemeente. Het gevolg was wel dat er op deze plek in de Nienhuis Ruyskade een extra lange kromming ontstond. In plaats van over de "bocht van Mock" kan dus evengoed over de "kromming van Königel" worden gesproken.

Ik heb dit artikel geschreven op basis van informatie van mijn voormalige buurmannen Ruud Königel (nummer 30) en Kees van der Tak (nummer 34). Ook heb ik overleg gehad met Ger Andriessen, die op nummer 28 (de bewuste kavel 1) woonde. Zelf ben ik de tweede bewoner van Nienhuis Ruyskade 32; de voorgeschiedenis heb ik dus niet van nabij meegemaakt. Ik weet daarom ook niet, waarom mijn kavel (nummer 3) destijds niet aan de loting heeft meegedaan (op de tekening staat "verkocht"). Dit kavel werd naar verluidt door makelaarskantoor Vlaanderen onderhands verkocht aan Rudi Beutler, de eerste eigenaar. Opgemerkt wordt voorts dat het woonhuis op nummer 28 uiteindelijk niet tegen nummer 30 is aangebouwd, maar vrijstaand is geworden.

Harry Mock

Zwemmen en baden in Muiden

Door S.C van Diest

Tot de dertiger jaren was er weinig belangstelling voor het zwemmen en baden. Of dit nu lag aan de mentaliteit van onze bevolking met haar overwegend christelijke grondslag, of kwam het doordat wij zoveel water in en om ons plaatsje hadden dat er geen behoefte aan was. Een feit was wel dat het grootste deel van onze mannelijke jeugd zichzelf de zwemkunst had meester gemaakt, of langs de pier in de haven of in het sluisje van de Naarder meer tocht bij de Vecht. De meisjes kwamen nagenoeg niet aanbod.

Daar moest wat aan gedaan worden vond het bestuur van het Witte Kruis (nu Groene Kruis). De stuwende kracht was de penningmeester Dr. Ir. H.L.G Donker, directeur van de Springstoffenfabriek. Plannen moesten sober zijn, want de tarieven moesten laag blijven en er mocht geen aanslag gedaan worden op het budget van het Witte Kruis.

De gemeente werd benaderd om financiële steun. Men vond in 1929 bereidheid om te helpen met een renteloos voorschot van 3.000 gulden.

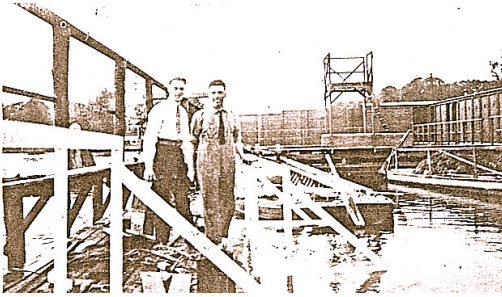
De Vecht was toen nog schoon, er waren nagenoeg geen arken en zo kwam er in 1930, een honderd meter ten zuiden van de in 1927 gereed gekomen houten noodbrug over de Vecht (eenrichtingverkeer), een op houten palen gebouwde zwemgelegenheid tot stand met een pierenbad van 9 x 10 meter, met een houten vlonder onder water, en een diepe van 10 x 20 meter, weggebaggerd in de Vecht bodem. Aan de oostkant een 20-tal badhokjes langs een houten looppad van 1 meter breed. De ingang in het midden via de Langeweg met een klein kantoortje voor de badmeester. Alles van vurenhout, er was geen steen in verwerkt. Kostprijs nog geen 4.000 gulden.

De badmeester Cabri, een gezette joviale Amsterdammer die in de loop der jaren honderden Muidenaren de zwemkunst heeft bijgebracht.

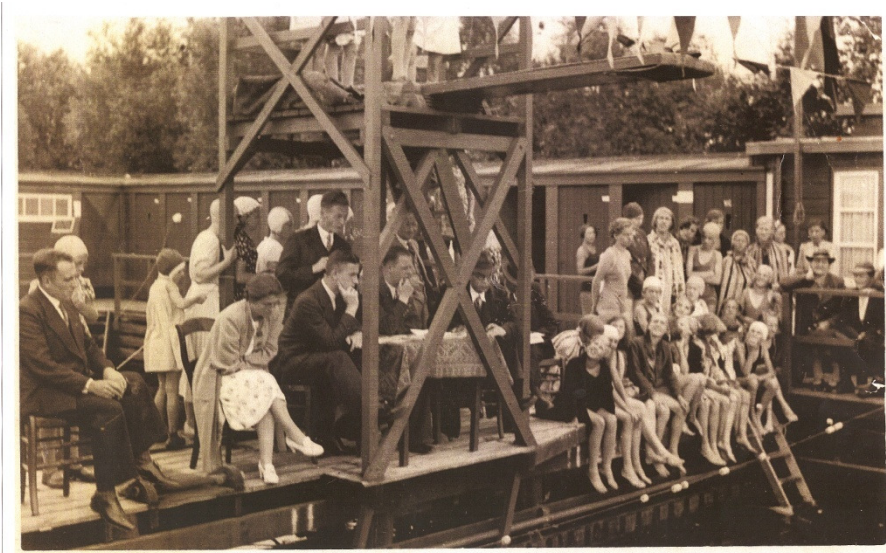
Bij het afzwemmen: Dr. Niekerk, dhr. Donker en badmeester Cabri.

Er kwam zelfs een poloclub, genaamd “De Vecht”. Bij de wedstrijden stonden de vele toeschouwers op de dekschuiten van Bouvy ‘s Zoutfabriek, die gemeerd lagen aan de open zuidwestzijde van het bad. Het waren echte evenementen, evenals het jaarlijkse afzwemmen en de onderlinge wedstrijden. Natuurlijk had zo’n houten zwembad ieder jaar zijn onderhoud nodig. In het voorjaar scoorde Donker wat personeel van de Kruitfabriek, de rekening werd meestal vergeten.

Het zwembad aan de Lange Weesperweg. Vanaf de overkant van het “diepe” een kijkje op de duiktoren (tussen het diepe en het pierenbad), het kantoortje.

De kleedhokjes en de kleedhokken aan de Muider kant. Op de foto is de bouw van het zwembad bijna voltooid.

Druk bezoek tijdens het afzwemmen

Gemengd zwemmen –zonnebaden kon niet vanwege de geringe ruimte – was er niet bij. Aparte uren voor mannen en vrouwen. In het begin van de oorlog gingen er stemmen op om gemengd zwemmen toe te laten. Dit was de knuppel in het hoenderhok. De geestelijkheid van de drie kerken verklaarden zich op een vergadering in café Gieling mordicus tegen. Om tweespalt in het Witte Kruis te voorkomen liet het bestuur het maar bij het oude. Begin 1948 werd het opnieuw geprobeerd. Het bestuur van het Witte Kruis liet tactisch de beslissing over aan de gemeenteraad, waar het voorstel tot gemengd zwemmen het haalde met 6 tegen

5 stemmen. De voor- en tegen standers liepen dwars door de partijen.

Niet lang heeft het gemengd zwemmen stand kunnen houden. Het bad vertoonde ernstige gebreken

In 1948 hoefden de dames niet op de kant te blijven, maar mochten mee het water in..

De houten palen waren grotendeels verrot en het werd levensgevaarlijk. Reparatie was onmogelijk, terwijl bovendien de Vecht al de eerste tekenen van vervuiling begon te vertonen. Het werd sluiten tot teleurstelling van velen. Na ruim 20 jaar zwemmen in Muideren was men op onze nabuur gemeenten aangewezen. Nog enkele jaren heeft de ruïne gestaan voordat het werd opgeruimd.

Ook bij het badhuis heeft het Witte Kruis het voortouw genomen. Voor 1950 was het aantal douches in de vesting op de vingers van een hand te tellen, om over ligbaden maar niet te praten. Wassen gebeurde onder de koude kraan of in de wastobbe met een ketel heet water. Van medische zijde werd dikwijls gewezen

op deze weinig hygiënische toestanden. Het Witte Kruis bouwde in 1952/1953 haar nieuwe wijkgebouw en verbond hieraan het zo hoog nodige badhuis. Met acties zoals verlotingen, fancy fairs, recettes van voetbalwedstrijden, enz. had het Witte Kruis zelf 10.000 gulden bij elkaar geharkt.

Een geldlening van 50.000 gulden op 40 jaar á 4¼% completeerde de financiering.

De gemeente gaf 50 jaar lang een subsidie van 1.000 gulden voor de aflossing. De badruimte bestond uit een 12-tal douches, die 10 minuten gebruikt mochten worden. Op iedere deur houten wijzers die de tijd aangaven. Zondaren werden eruit geklopt. De klok die niet liep, maar wel op de minuut bepaalde dat er eind aan tien minuten douchen was gekomen.

De belangstelling was overweldigend

Open: donderdag- en vrijdagavond en zaterdag van 's morgens 8 uur tot 's avonds 10 uur. Na 9 uur zaterdag kwamen onze middenstanders met hun tasje met verschooning.

Winkelsluitingswet kenden wij nog niet. Wekelijkse bezoeken van 400 a 500 Muidenaren. Een half uur wachten was normaal, maar men had het er graag voor over. De exploitatie geschiedde door Zevering en diens dochter, beiden enthousiaste werkers voor het Witte Kruis.

Gaandeweg werd de belangstelling minder. De nieuwbouw buiten de vesting kreeg uiteraard douches en ook binnen de vesting werd in de huizen wel een plekje gevonden voor een douche.

Het Witte Kruis in de zijgevel van het gebouw.

Onze bevolking had het nut en plezier van een douche ervaren en men wilde er thuis ook een hebben. Aan het eind van de zestiger jaren was de wekelijkse belangstelling teruggelopen tot een 20-tal vaste klanten en de exploitatie werd te kostbaar.

Ruim 15 jaar is er volop van het badhuis gebruik gemaakt. Het werd als badhuis gesloten . Maar het Witte Kruis kon met vreugde terugzien op het feit dat zij de stoot heeft gegeven tot betere sanitaire toestanden in onze vesting.

Het badhuis werd ook gebruikt door dokter Kosten en dokter Luitse om er spreekuur te houden, in de loop van de jaren werd het een gezondheidscentrum, waar oa, fysiotherapie, zuigelingenzorg, bloedtransfusiedienst en tevens het mortuarium waren gevestigd.

In 2001 kwam er een eind aan, het markante gebouw heeft bijna 2 jaar leeg gestaan. De gemeente Muiden kocht het aan maar verkocht het korte tijd later aan de Woningbouw. Het was de bedoeling dat het gebouw gesloopt zou worden en dat er op termijn seniorenwoningen gebouwd zouden worden. Intussen heeft in 2004 het Kunstcollectief Muiden/Muiderberg het Witte Kruisgebouw tijdelijk in bruikleen gekregen en is dat tot op de dag van vandaag nog steeds het geval.

In het gebouw is weinig aanwezig dat nog herinnert aan het vroegere badhuis en de andere functies, die het gebouw in het verleden heeft gehad.

Dit in tegenstelling tot de buitenzijde van het gebouw, aan de zijde van de singel is een raam in de vorm van een kruis aangebracht. Dit kruis verwijst naar de stichter van het gebouw Het Witte Kruis. Ook is in de gevel een gevelsteen aangebracht met daarop de naam van mevrouw Coops, de vrouw van de toenmalige burgemeester.

Bewerking en aanvulling Annelies Schellekens

Herinneringen van badhuis- en zwembadgangers

Het stukje Zwemmen en Baden heeft weer wat herinneringen losgemaakt.

Ook ik heb leren zwemmen in het zwembad in de Vecht,

's-morgens voor schooltijd had ik zwemles, ik denk om 8 uur, heel voorzichtig de Rijksweg oversteken en dan het houten trappetje naar beneden en dan verkleed in het houten kleedhok, waar je door de houten vloer al het vechtwater zag stromen. Daar stond je toch te kleumen en met een haak aan je zwempak leerde je zwemmen, ik denk dat ik 6 of 7 jaar was, we woonden toen nog in de Weesperstraat. Het afzwemmen kon toen niet meer in Muiden, waarschijnlijk was het water toen al te vies en het zwembad gesloten, dat heb ik in Naarden gedaan in het oude zwembad met een tribune op de kant.

Het badhuis kan ik me ook goed herinneren, we woonden op de Burg. De Raadsingel toen en mijn vader en ik gingen vrijdagavond, vader had zaterdags te veel te doen op het voetbalveld en ik was 8 jaar en mocht vast niet alleen daar naar toe. Je kreeg een nummertje als je de hoofdingang met de brede deuren inging en daar in de wachtkamer wachtte je tot je nummer werd geroepen, half Muiden zat daar, dus er werd veel gekletst. Volgens mij kreeg je een kwartier, op de deur een klokje waar de tijd werd gezet dat je er uit moest.

Mevrouw en meneer Van den Bosch waren toen de toezichthouders, en na 10 minuten een roffel op de deur dat het bijna tijd was, dus onder die douche vandaan en je aankleden en dan ging je weer met je tasje, ik wachtte dan op mijn vader. Mijn broer en zuster gingen meestal op zaterdag en mijn zus vertelde dat ze altijd te laat uit het hokje kwam.

Jan de Jong kon zich dit allemaal ook nog goed herinneren. Hij ging vrijdagavond of zaterdag, lag eraan wat je deed op die dag. Hij vertelde dat, later toen hij vriend was met Willem Rozendaal, de Kruitfabriek ook douches kreeg en ze dan vaak naar de fabriek gingen om zich te douchen. Vader Rozendaal was daar "baas" en zo hielden ze het geld voor het Badhuis in hun zak.

Ayla Blüm

Naschrift Griekse muntvondst Muiderberg

Anton Cruysheer en Olaf Langendorff

In het afgelopen nummer van 'Villa Amuda' schreven wij over een bijzondere muntvondst uit Muiderberg. Mede gelet op de fraaie staat van de munt, de zeldzaamheid, de bijzondere vindplaats (een zandbank in het water ver uit de kust), het oude patina en het goede zilver, leek het geen twijfel: dit is een unieke Griekse muntvondst. Mogelijk meegekomen met de Romeinen.

Maar helaas. Een eerste twijfel ontstond toen bleek dat in de korst waarin de munt had gezeten bij een nadere blik enige goudresten bleken te zitten; de resten van een hanger. Vlak daarop meldde de bekende numismaat Bouke Jan van der Veen dat hij de munt na enigspuurwerk was tegengekomen en dat deze – spijtig genoeg – als vals te boek staat.

Vervalste Griekse munt (Bron: Ancients.info & VCoins.com)

Dit neemt niet weg dat Muiderberg en/of Muiden een plek kan zijn geweest voor Romeinse activiteiten zoals een wachttoren of versterking, deze plekken waren zonder meer van strategische aard in de eerste helft van de eerste eeuw na Chr.

Afb. Digitaal samengevoegde afbeelding. (Bron: Bouke Jan van der Veen)

Rest de vraag hoe de munt toch op die zandbank terecht is gekomen? Dit moet toch wel een zwemmer zijn geweest die een ketting met deze munt enige tientallen jaren geleden moet zijn verloren. Of deze persoon wist of het een vals exemplaar was, valt te betwijfelen. Achteraf gezien toch niet zo'n groot verlies, alhoewel tegenwoordig ook vervalste munten worden verzameld.

Brievenschrijvers

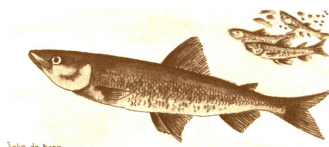
Judith Brouwer, *Levenstekens. Gekaapte brieven uit het Rampjaar 1672*. 352 blz., ingenaaid, geïllustreerd (deels kleur), isbn 978-90-8704-405-3, €35,--

In Londen worden duizenden Nederlandse brieven bewaard, afkomstig van gekaapte VOC-schepen. Judith Brouwer onderzoekt de brieven die tijdens het Rampjaar in de Republiek zijn geschreven. Zij onderzoekt vorm en inhoud, maar laat ook zien hoe het dagelijks leven van de brievenschrijvers, veelal vrouwen uit de lagere sociale klassen, eruitzag en werd beleefd.

Uitgeverij Verloren BV, Torenlaan 25, NL-1211 JA Hilversum
tel. [\(+31\) 035-6859856](tel:+310356859856)
e-mail bestel@verloren.nl
www.verloren.nl

Inhoud

Colofon	2
Van Redactie en Bestuur	3
Het Stadswapen van Muiden	4
De bocht van Mock	6
Zwemmen en baden in Muiden	20
Herinneringen van badhuis- en zwembadgangers	26
Naschrift Giekse vondst in Muiderberg	27
Brievenschrijvers	30
Inhoud	30

De Lange Gangh 7a
1398 CV Muiden
Tel: 0294-265 320